

застосовуватися тільки на великих підприємствах (акціонерних товариствах). Крім того, в Україні не має практики введення зовнішніх осіб в спостережні ради підприємств. Відповідно, формування ради директорів на основі представництва різних груп економічного впливу буде занадто різкою зміною підходів до формування організаційної структури українських підприємств. Одночасно, інформаційно-аналітичні методи є доступними для всіх підприємств незалежно від їх розміру та форми власності, тоді як застосування комунікаційних методів та методів, пов'язаних зі зміною організаційної структури підприємства, обмежується фінансовими можливостями організації, можливостями щодо комунікування та формою власності підприємства, яке їх застосовує.

I. Ayuso S., Argandona A. Responsible Corporate Governance: Towards a Stakeholder Board of Directors? / Ayuso S., Argandona A. – Navarra: University of Navarra, 2007. – 18 p. 2. Бритіш Американ Тобакко Україна. Соціальний звіт 2006-2007 / Бритіш Американ Тобакко Україна. – Київ: Бритіш Американ Тобакко Україна 2008. – 119р.

ОЛІЙНИК Я.І., КОСАР Н.С., ГАЙДУК А.Б.
Національний університет “Львівська політехніка”

РИНОК ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

© Я.І. Олійник, Н.С. Косар, А.Б. Гайдук, 2012

Реформування електроенергетики України розпочалося у 90-х рр. минулого століття. В основу реформування галузі і створення ринку електроенергії були покладені принципи збереження Об'єднаної електроенергетичної системи (ОЕС) країни і централізованого управління нею, демонополізації регіональних енергооб'єднань, створення умов для конкуренції між виробниками та постачальниками електричної енергії, державного регулювання природних монополій. Очікувалося, що роздержавлення шляхом скорочення частки державної власності має забезпечити надходження до галузі кредитів та акціонерного капіталу.

У 1997 р. було створено Оптовий ринок електричної енергії (ОРЕ) відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №487 від 21.05.97 р. [1]. ОРЕ – це система виробничих, фінансових, економічних та юридичних відносин між суб'єктами підприємницької діяльності, що підписали Договір між членами ОРЕ (ДЧОРЕ) і отримали від Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ) відповідні ліцензії на право здійснення підприємницької діяльності з виробництва, передачі та постачання електричної енергії. Обов'язковими умовами для членів ОРЕ є продаж виробленої енергії тільки в ОРЕ і заборона її прямої купівлі постачальниками електроенергії від енергогенеруючих компаній ТЕС, АЕС, ГЕС та ГАЕС [2]. Основним завданням ОРЕ є забезпечення зниження вартості електроенергії за рахунок конкуренції між його учасниками.

Аналіз приватизації в електроенергетиці [3, 4, 5] дав змогу зробити висновок, що економічні умови участі у приватизаційних конкурсах на перших етапах (коли були приватизовані енергопостачальні компанії) не давали можливості серйозним стратегічним інвесторам приймати у ній участь. Крім того, у результаті перерозподілу акцій на вторинному ринку цінних паперів, після проведення пільгового продажу невеликих пакетів акцій на фондових біржах, а також через сертифікаційні аукціони, пакети акцій придбали, переважно, посередники, що не мали ні зацікавленості в подальшому розвитку підприємств галузі, ні коштів для інвестування. Призупинення приватизації у 2004 р. , пов'язане зі створенням Національної акціонерної компанії (НАК) “Енергетична компанія України” [6], у статутний фонд якої перейшли пакети акцій, що належать державі у статутних фондах енергогенеруючих та енергопостачальних компаній, негативно впли-

нуло на процеси реформування електроенергетики, оскільки замість демонополізації, стимулювання конкуренції на ОРЕ створено супермонополіста, який контролює виробництво та збут електроенергії [4, 5]. Отже, в галузі посилюється державний вплив. Останній етап приватизації (2011-2012 рр.) характеризувався продажем пакетів акцій енергогенеруючих компаній. У цих конкурсах перемогла компанія DTEK Holdings Ltd – Донецька паливно-енергетична компанія, яка є енергетичним підрозділом провідної фінансово-промислової групи України System Capital Management і являє собою вертикальну інтеграцію підприємств, які створюють виробничий ланцюжок від видобутку і збагачення вугілля до генерації й дистрибуції електроенергії. З придбанням акцій енергогенеруючих компаній, потужність ТЕС DTEK Holdings Ltd становила більше 30% від потужності всіх ТЕС України. Таким чином, спостерігається тенденція до монополізації ринку електроенергії однією компанією – DTEK Holdings Ltd. Проте, на думку аналітиків, приватизація підприємств електроенергетики сприятливо вплине на розвиток галузі, оскільки приватизація ТЕС та обленерго прискорить проведення реформ у даній галузі [7].

Відзначимо, що ще у 2002 р. урядом було визначено коротко- та довгострокові перспективи розвитку ОРЕ – поетапний перехід від діючої моделі до повномасштабного конкурентного ринку електроенергії: ринку двосторонніх договорів з балансуєчим ринком (РДДБР) для узгодження попиту та пропозиції на незаконтрактовані обсяги електроенергії, відповідно до схваленої Концепції функціонування та розвитку ОРЕ України (далі – Концепція) [8]. Перехід від поточної моделі ОРЕ до перспективної повинен відбуватися шляхом поетапного запровадження системи двосторонніх договорів на купівлю електроенергії між кінцевим споживачем для власних потреб і виробником та між постачальником і виробником. Заходи, передбачені цією Концепцією, мали бути здійснені у термін до 5 років. Але реалізація їх у цей термін не відбулася. Тому, з метою реалізації положень Концепції, наприкінці 2007 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України було схвалено План заходів [9], у якому було визначено новий перелік етапів переходу від існуючої моделі ОРЕ до моделі РДДБР (1 етап: 2008-2009 рр., 2 етап: 2010 р., 3 етап: 2011-2014 рр.). Проте реалізація цього Плану заходів у зазначені терміни теж не відбулася: лише у 2010 р. було здійснено окремі заходи першого етапу: розроблено проекти Правил ринку двосторонніх договорів купівлі-продажу електричної енергії та Положення про організацію та умови проведення аукціонів з продажу електричної енергії на ринку двосторонніх договорів і започатковано відпрацювання у “тіньовому режимі” механізмів першого етапу переходу до РДДБР.

Таким чином, реформування ринку електроенергії України (створення ОРЕ України за британською моделлю “пул”, розмежування діяльності з виробництва, передачі та постачання електроенергії, приватизація енергетичних компаній), позитивно вплинула на розвиток конкуренції у даній галузі. Проте серед виробників електроенергії рівень конкуренції є дуже низьким – конкурують між собою в основному ТЕС, тому конкурентний сегмент становить лише близько 40% ринку виробництва електроенергії. Також відсутній споживчий ринок електричної енергії, адже енергопостачальні компанії за регульованим тарифом (що регулюється державою) є монопольними постачальниками електроенергії у своєму регіоні. Частка ринку, що припадає на незалежних постачальників (постачальників електроенергії за нерегульованим тарифом) є дуже малою (у 2010р. – близько 11%). Тому, для того, щоб існуюча модель запрацювала в повному обсязі, запропоновано вживати заходи щодо посилення конкуренції на ОРЕ України (зокрема, реалізації в повному обсязі Плану заходів щодо реалізації положень Концепції), розширення мережі незалежних постачальників, посилення дисципліни у сфері оплати за спожиту електроенергію.

1. *Постанова Кабінету Міністрів України № 487 від 21.05.1997 р. Про вдосконалення системи розрахунків за спожиту електричну і теплову енергію / Професійна юридична система МЕГА-НаУ // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=367679*
2. *Закон України № 575/97-ВР від 16.10.1997р. Про електроенергетику / Професійна юридична система МЕГА-НаУ // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1086.559.31&nobreak=1>*
3. *Ukraine: Energy Policy Review // International Energy Agency. – France, 2006. – 384 pp.*
4. *Юрчук А.В. Приватизація енергетичних об'єктів і методи поліпшення*

інвестиційного клімату в електроенергетичній галузі України / А. В. Юрчук // *Енергетика та ринок*. – 2002. – №1. – С.33 – 35 5. Шевцов А. Ринок електроенергії в Україні. Проблеми вдосконалення / А. Шевцов, М. Земляний, В. Вербинський // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/april08/14.htm> 6. Постанова Кабінету Міністрів України № 794 від 22.06.2004 р. Про утворення Національної акціонерної компанії “Енергетична компанія України” / Професійна юридична система МЕГА-НаУ // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1053.783.19&nobreak=1> 7. Приватизация украинской электроэнергетики ускорит проведение реформ в отрасли / From-UA *Новости Украины* // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: <http://www.from-ua.com/news/deee4ae3818bd.html> 8. Постанова Кабінету Міністрів України № 1789 від 16.11.2002 р. Про схвалення Концепції функціонування та розвитку оптового ринку електричної енергії України / Професійна юридична система МЕГА-НаУ // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=351190#st1 9. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1056-р від 28.11.2007р. Про схвалення плану заходів щодо реалізації положень Концепції функціонування та розвитку оптового ринку електричної енергії України / Професійна юридична система МЕГА-НаУ // [Електрон. ресурс]. – Спосіб доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=406341

OLAK A.¹

WSZMiJO w Katowicach. Katedra Zarządzania Bezpieczeństwem

DZIAŁANIA LOGISTYCZNE PODEJMOWANE W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

© A. Olak, 2012

Wprowadzenie

Termin logistyka w rozumieniu współczesnym wprowadził do słownictwa wojskowego generał H. Jomini² w pierwszej połowie XIX w. Określał on logistykę jako praktyczną sztukę zaopatrywania i przemieszczania wojsk. Pod koniec XIX w. i w pierwszej połowie XX w. teoretyczne podstawy logistyki rozwijali głównie oficerowie armii amerykańskiej np. G.C. Thorpe i angielskiej np. G.C. Shaw. W praktyce zostały one zastosowane przez wojska zachodnie w czasie drugiej wojny światowej. Logistykę traktowano wówczas jako ogniwo łączące gospodarkę narodową z siłami zbrojnymi. Jej podstawowe zadanie polegało na planowaniu i realizacji zabezpieczenia materiałowego oraz świadczeniu wojskom usług niezbędnych do wykonania zadań. Rozróżniano cztery podstawowe komponenty logistyczne: zaopatrzenie, transport, zakwaterowanie i usługi. Po zakończeniu drugiej wojny światowej w zachodnich kręgach wojskowych podkreślano wzrost znaczenia logistyki oraz poszukiwano nowych rozwiązań systemu zaopatrywania i obsługi wojsk w warunkach działań z użyciem broni jądrowej. Zdaniem znacznej części specjalistów armii amerykańskiej prowadzenie walki stało się łatwiejsze niż kierowanie sprawami zaopatrywania i obsługi, a środek ciężkości dowodzenia przesunął się ze spraw liniowych ku zagadnieniom tyłowym. W polskich kręgach wojskowych szersze zainteresowanie myślą logistyczną nastąpiło w latach dziewięćdziesiątych XX w. Po przystąpieniu Polski do NATO w 1999 r. w Wojsku Polskim odstąpiono od nazwy kwatermistrzostwo i tyły i przyjęto terminologię logistyczną³.

Według Doktryny logistycznej Sił Zbrojnych RP logistyka wojskowa to dyscyplina naukowa o planowaniu, przygotowaniu i użyciu uzbrojenia i sprzętu wojskowego, środków materiałowych, świadczeń i usług w celu utrzymania wojsk w odpowiedniej gotowości bojowej. Podstawowym zadaniem systemu

¹ Doc. dr Antoni Olak, WSZMiJO w Katowicach. Katedra Zarządzania Bezpieczeństwem.

² H. Jomini, *Zarys sztuki wojennej 1830*, wyd. pol. Warszawa 1966.

³ K. Adamek, *Kwatermistrzostwo, intendentura, tyły czy logistyka*. Polska Zbrojna, nr 123 z 27.06.1991; E. Nowak: *Logistyka w sytuacjach kryzysowych*. Warszawa 2009, s. 12-15 .